

Dossier Temàtic:

Assetjament i ciberassetjament escolar

Novembre 2023

Elaborat pel

**CENTRE DE
DOCUMENTACIÓ
JUVENIL**

Dossier **Temàtic: Assetjament i ciberassetjament escolar**

Aquest dossier temàtic és una selecció de la documentació disponible al Centre de Documentació Juvenil, a la Xarxa de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat, al Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya i de recursos disponibles a la xarxa sobre aquest tema.

Per ampliar informació sobre els nostres documents podeu consultar el catàleg del Centre de Documentació Juvenil, o bé posar-vos en contacte amb nosaltres:

Centre de Documentació Juvenil

Carrer Calàbria, 147

08015, Barcelona

Telèfon 93 4838417

Horari: de dilluns a divendres, de 8.30 a 14.30 hores.

[Correu electrònic \(cdj.dretssocials@gencat.cat\)](mailto:cdj.dretssocials@gencat.cat)

[Web del Centre de Documentació Juvenil \(www.gencat.cat/joventut/centredocumentacio\)](http://www.gencat.cat/joventut/centredocumentacio)

El Centre de Documentació Juvenil disposa d'una Base de dades de premsa que recull les notícies publicades de temàtica relativa a Joventut, mitjançant la qual, us podem elaborar un recull de premsa temàtic d'un període de tres mesos.

El Centre de Documentació Juvenil disposa del següent sistema de préstec de documents: es poden deixar en préstec un màxim de 6 documents (llibres, DVD i/o CD) de la biblioteca per un període de 15 dies prorrogable. Les revistes estan excloses de préstec i les podeu consultar en el Centre de Documentació Juvenil.

Dossier **Temàtic**: Assetjament i ciberassetjament escolar

Sumari

Conceptes clau	3
Assetjament escolar i prevenció	4
TIC i ciberassetjament	6
Violències LGBTfòbiques	7
Normativa i protocols.....	8
Catalunya	8
Espanya	9
Articles de recerca	11
Actualitat als mitjans digitals	13
Serveis, recursos i entitats	14

Conceptes clau

L'assetjament escolar és el fet de sotmetre un company a un maltractament físic o psicològic sistemàtic i continuat en el temps, dins el centre escolar, a les entrades i sortides, o durant els trajectes.

Poden ser situacions i conductes d'insult, difamació, amenaça, xantatge, agressió, exclusió o desvalorització, en les quals es dona una situació de **dominació i abús de poder**.

També pot donar-se a través d'internet, especialment per mitjà de les xarxes socials i les aplicacions mòbils, i se l'anomena **ciberassetjament**.

Els implicats en l'assetjament són els **agressors, les víctimes i els espectadors**; tant la persona amb rol de víctima com la persona amb rol d'agressor necessiten ajuda per aturar aquest comportament i reparar els danys. Si ens referim a la **víctima**, es veu immersa en sentiments d'indefensió, submissió i inferioritat i pot patir símptomes psicossomàtics. També pot arrossegar altres conseqüències a llarg termini de caràcter emocional i mental.

Denunciar una situació d'abús és implicar-se en la millora de la convivència escolar i el benestar dels companys. El primer pas per a la seva erradicació és reconèixer la situació d'assetjament i no justificar-la ni normalitzar-la. Afavorir les actituds de respecte, empatia, solidaritat i igualtat són clau per a la seva **prevenció**.

El [Dia Internacional contra l'Assetjament Escolar](#) té lloc cada 2 de maig. Els estats membres de la UNESCO van designar el primer dijous de novembre de cada any com a [Dia Internacional contra la violència i l'assetjament a l'escola, inclòs el ciberassetjament](#) per tal de reconèixer la violència escolar en totes les seves formes.

Fonts: [Departament d'Educació](#) ; [Termcat](#) ; Domènech, Montse. **Bullying ¿por qué a mí?**. Barcelona: Libros Cúpula, 2018. 128 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

Assetjament escolar i prevenció

II Estudio sobre acoso escolar y cyberbullying según los afectados: informe del teléfono ANAR. Madrid: Fundación ANAR, 2017. 94 p. [Accés al text complet](#)

Acoso escolar, ciberacoso y discriminación: educar en diversidad y convivencia. Madrid: Los Libros de la Catarata, 2017. 142 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil, DIXIT Vic, ICDoes](#)

Allué Ecur, Silvia; et al. **Yo a eso no juego: guía de actuación frente al acoso y el ciberacoso para padres y madres.** Madrid: Save the children, septiembre 2017. 71 p. [Accés al text complet](#)

Assetjament: com podem promoure el benestar i evitar el bullying? Estris: revista d'educació en el lleure, 2010, núm. 210. [Accés al text complet](#)

Avilés, José María; et al. **El valor de la ayuda: equipos de ayuda frente al bullying.** Barcelona: Horsori, 2019. 226 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil, DIXIT, Educació](#)

Avilés, José María. **Proyecto antibullying: prevención del bullying y el cyberbullying en la comunidad educativa.** Madrid: CEPE, 2015. 557 p. Localització: [CEJFE](#)

Bruna, Claudia; Piernas, Javier. **Educación contra el acoso: herramientas y actividades para prevenir y detectar el acoso escolar.** Barcelona: Alba, 2021. 263 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil, CEJFE, CIBA](#)

Bullying: una falsa salida para los adolescentes. Barcelona: NED, 2016. 158 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil, DIXIT, DIXIT Vic, CEJFE](#)

Convivencia y ciberconvivencia: un modelo educativo para la prevención del acoso y el ciberacoso escolar. Boadilla: Antonio Machado Libros, 2015. 317 p. Localització: [CEJFE](#)

Domènech, Montse. **Bullying ¿por qué a mí?.** Barcelona: Libros Cúpula, 2018. 128 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

Assetjament escolar. Revista Perspectiva Escolar, núm. 404, 2019. [Accés al text complet](#)

Especial Assetjament i lleure: com abordar una situació de bullying al cau o a l'esplai. Estris.cat, maig 2019. [Accés al text complet](#)

Guía para prevenir el acoso escolar: conecta con la realidad de tu hijo. Madrid: UNICEF, 2019. 23 p. [Accés al text complet](#)

Jóvenes: bullying y cyberbullying. Revista de Estudios de Juventud, oct. 2017, núm. 115, 279 p. [Accés al text complet](#)

López Hernández, Lara; Sabater Fernández, Carmen. **Acoso escolar: definición, características, causas-consecuencias, familia como agente clave y prevención-intervención ecológica.** Madrid: Pirámide, 2018. 218 p. Localització: [DIXIT, DIXIT Vic](#)

Luengo Latorre, José Antonio. **El acoso escolar y la convivencia en los centros educativos: guía para el profesorado y las familias**. Madrid: Consejo Escolar de la Comunidad de Madrid, 2019. 369 p. [Accés al text complet](#)

Más allá de los números: poner fin a la violencia y el acoso en el ámbito escolar. París: UNESCO, 2021. 70 p. [Accés al text complet](#)

Migliaccio, Todd; Raskauskas, Juliana. **Bullying as a social experience: social factors, prevention and intervention**. London: Routledge, 2020. VIII, 198 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

Molina del Peral, José Antonio; Vecina Navarro, Pilar. **Bullying, cyberbullying y sexting ¿cómo actuar ante una situación de acoso?**. Madrid: Pirámide, 2015. 141 p. Localització: [DIXIT](#)

Moliné i Boixareu, Neus; et al. **Programa TEI: tutoria entre iguals**. Butlletí d'Inf@ncia, jun. 2015, núm. 87, 7 p. [Accés al text complet](#)

Ortegón Delgadillo, Ramiro; et al. **Programa PDA BULLYING, una proposta de bones pràctiques per a superar l'assetjament escolar**. Àmbits de Psicopedagogia i educació, nov. 2018, núm. 49, p. 112-122. [Accés al text complet](#)

Piñuel, Iñaki; Cortijo Peris, Óscar. **Cómo prevenir el acoso escolar: la implantación de protocolos antibullying en los centros escolares: una visión práctica y aplicada**. Madrid: CEU, 2016. 208 p. Localització: [DIXIT Vic](#)

Por ti y por todos tus compañeros: nueve relatos contra el acoso escolar, con actividades para sensibilizar y prevenir. Madrid: CCS, 2018. 149 p. Localització: [DIXIT Vic](#)

Prevención de la violencia interpersonal en la infancia y la adolescencia. Madrid: Pirámide, 2019. 164 p. Localització: [DIXIT](#)

Protocol per a la prevenció, la detecció i l'actuació davant l'assetjament entre infants 2022. Barcelona: Fundesplai, 2022. 18 p. [Accés al text complet](#)

Teruel Romero, Jerónima. **Estrategias para prevenir el bullying en las aulas**. Madrid: Pirámide, 2007. 148 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#), [DIXIT Vic](#)

Velasquez, Lizzie; Morris, Catherine Avril. **La noia més valenta del món: la compassió pot transformar el món d'una manera extraordinària**. Barcelona: Fanbooks, 2017. 188 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

Whitson, Signe. **8 claves para poner fin al acoso escolar: estrategias para padres, madres y escuelas**. Barcelona: Eleftheria, 2017. 286 p. Localització: [DIXIT](#)

Zabay, María; Casado, Antonio. **Todos contra el bullying: claves para detectar, evitar y solucionar el acoso escolar**. Barcelona: Alienta, 2018. 321 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

TIC i ciberassetjament

Adolescentes y nuevas tecnologías: una responsabilidad compartida. Santiago de Compostela: Valedor do Pobo Galicia, 2014. 224 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

Bach, Eva; Forés Miravalles, Anna. **E-mociones: comunicar y educar a través de la red.** Barcelona: CEAC, 2007. 203 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

Cibervictimización durante la adolescencia: reflexiones sobre un fenómeno en crecimiento y estrategias de intervención. Revista de Estudios de Juventud, jun. 2019, núm. 121, p. 61-76. [Accés al text complet](#)

Entre selfies y whatsapps: oportunidades y riesgos para la infancia y la adolescencia conectada. Barcelona: Gedisa, 2018. 317 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil, DIXIT Girona](#)

Estébanez, Álex. **Pasos para evitar el cyberbullying ¿puedo conseguir que mi hijo no sea una víctima?.** Madrid: Comunidad de Madrid, 2017. 110 p. [Accés al text complet](#)

Garaigordobil Landazabal, Maite; Martínez-Valderrey, Vanesa. **Cyberprogram 2.0: programa de intervención para prevenir y reducir el cyberbullying.** Madrid: Pirámide, 2014. 297 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil, DIXIT Vic, CEJFE](#)

Guía de actuación contra el ciberacoso: padres y educadores. Madrid: Instituto Nacional de Tecnologías de la Comunicación (INTECO) del Ministerio de Industria, Energía y Turismo, 2012. 138 p. [Accés al text complet](#)

Impacto de la tecnología en la adolescencia: relaciones, riesgos y oportunidades: un estudio comprensivo e inclusivo hacia el uso saludable de las TRIC. Madrid: UNICEF España, 2021. 105 p. [Accés al text complet](#)

Jotallorente. **Jóvenes en el espacio digital: claves para el acompañamiento educativo.** Madrid: Editorial CCS, 2020. 119 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

La pandemia lleva el bullying a las redes. Entre Estudiantes, jun. 2021, núm. 240, p. 50-51. [Accés al text complet](#)

López Menacho, Javier. **La generación like: guía práctica para madres y padres en la era multipantalla.** Madrid: Los Libros de la Catarata, 2021. 142 p. Localització: [Centre Documentació Juvenil](#)

Luengo Latorre, José Antonio; et al. **Cyberbullying: prevenir y actuar: guía de recursos didácticos para centros educativos.** Madrid: Colegio Oficial de Psicólogos de Madrid, 2014. 174 p. [Accés al text complet](#)

Milán, Antonio. **Adolescentes hiperconectados y felices. Redes sociales y violencia escolar: la revolución digital en la educación de la persona.** Madrid: Teconté, 2018. 219 p. Localització: [Educació](#)

Violències LGBTIfòbiques

Acoso escolar (y riesgo de suicidio) por orientación sexual e identidad de género: fracaso del Sistema Educativo. Madrid: Federación Estatal de Lesbianas, Gais, Transexuales y Bisexuales (FELGTB), 2013. [Accés al text complet](#)

Agustín Ruíz, Santiago. **Diversidad sexual en las aulas: evitar el bullying o acoso homofóbico.** Badajoz: Fundación Triángulo Extremadura, 2009. 126 p. [Accés al text complet](#)

Ciberbullying: guía de recursos para centros educativos en casos de ciberacoso. La intervención en los centros educativos: materiales para equipos directivos y acción tutorial. Madrid: Defensor del Menor en la Comunidad de Madrid, 2011. 111 p. [Accés al text complet](#)

L'LGBTI-fòbia entre infants i adolescents: una problemàtica social a resoldre. Barcelona: Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, 2019. 70 p. [Accés al text complet](#)

Martín Vela, Jose Antonio; et al. **LGTBfobia en las aulas 2019.** Madrid: COGAM, 2019. 79 p. [Accés al text complet](#)

Martínez Gómez, Naira; et al. **Discriminación LGTBI en las aulas.** INFAD Revista de Psicología, 2019, núm. 1, 3, 367-376 p. [Accés al text complet](#)

Martínez, Ramón. **La cultura de la homofobia y cómo acabar con ella.** Barcelona: Egales, 2016. 179 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

Molinuevo Puras, Belén; et al. **Adolescentes ante la diversidad sexual: homofobia en los centros educativos.** Madrid: Los Libros de la Catarata, 2009. 156 p. Localització: [Centre de Documentació Juvenil, ICDones, DIXIT Barcelona](#)

Pichardo Galán, José Ignacio; et al. **Abrazar la diversidad: propuestas para una educación libre de acoso homofóbico y transfóbico.** Madrid: Instituto de la Mujer y para la Igualdad de Oportunidades, 2015. 105 p. [Accés al text complet](#)

Sándor, Bea. **Prevenir y combatir los diferentes tipos de violencia contra la infancia y adolescencia LGTBI+: guía para profesionales.** Girona: Universitat de Girona, 2021. 69 p. [Accés al text complet](#)

Taller de sensibilización frente al acoso escolar lgtb-fóbico: atención a la diversidad afectivo-sexual y de identidad de género: guía de implementación en centros educativos de E.S.O. Madrid: COGAM, 2016. 30 p. [Accés al text complet](#)

Vela, José A.; Martín, Nadia. **Diversidad Afectivo-Sexual e identidad de género: prevención del acoso LGBTfobo: guía educativa.** Madrid: COGAM, 2020. 26 p. [Accés al text complet](#)

Normativa i protocols

Catalunya

[Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació](#)

Article 30.2. Tots els membres de la comunitat escolar tenen dret a conviure en un bon clima escolar i el deure de facilitar-lo amb llur actitud i conducta en tot moment i en tots els àmbits de l'activitat del centre.

Article 33.1. El Govern i el Departament han d'adoptar les mesures necessàries per a prevenir les situacions d'assetjament escolar i, si s'escauen, afrontar-les de manera immediata, i per a assegurar en tot cas als afectats l'assistència adequada i la protecció necessària per a garantir-los el dret a la intimitat. 2.[...] En cas que resulti imprescindible, es poden adoptar mesures extraordinàries d'escolarització, i el Departament pot adoptar també, en l'àmbit del personal al seu servei, mesures extraordinàries de mobilitat.

[Pla Les Escoles Lliures de Violències](#). Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya

[Programa pedagògic #aquiproubullying](#). Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya

[Infografia per a infants i joves: Davant l'assetjament, digues-ho! Tu tens el poder](#). Associació SEER en col·laboració amb la Direcció General de Joventut, Generalitat de Catalunya

[Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals](#). Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya

[Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escolar a persones LGBTI](#). Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya

[Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals](#). Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya

[Protocol per a l'atenció i acompanyament de l'alumnat transgènere en els centres educatius](#). Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya

[Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant conductes d'odi i discriminació](#). Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya

[Protocol davant l'assetjament per a monitors/es i caps. Infografia per a monitors/es](#). Associació SEER en col·laboració amb la Direcció General de Joventut, Generalitat de Catalunya

Espanya

[Código Penal](#)

TÍTULO VII. De las torturas y otros delitos contra la integridad moral. Artículo 173.1. El que infligiera a otra persona un trato degradante, menoscabando gravemente su integridad moral, será castigado con la pena de prisión de seis meses a dos años.

[Instrucción 10/2005, de 6 de octubre, sobre el tratamiento del acoso escolar desde el sistema de justicia juvenil](#)

4.2. Delito Contra la Integridad Moral. 4.2.1. Principios: Cuando los hechos tengan la entidad suficiente, la conducta de acoso podrá calificarse conforme al tipo penal previsto en el art. 173.1, que castiga al 16 que infligiera a otra persona un trato degradante, menoscabando gravemente su integridad moral.

[Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación](#)

Artículo 124. Normas de organización, funcionamiento y convivencia

1. Los centros elaborarán un **plan de convivencia** que incorporarán a la programación general anual y que recogerá todas las actividades que se programen con el fin de fomentar un buen clima de convivencia dentro del centro escolar, la concreción de los derechos y deberes de los alumnos y alumnas y las medidas correctoras aplicables en caso de su incumplimiento con arreglo a la normativa vigente [...].
2. Las normas de convivencia y conducta de los centros serán de obligado cumplimiento, y deberán concretar los deberes de los alumnos y alumnas y las medidas correctoras aplicables en caso de incumplimiento, tomando en consideración su situación y condiciones personales.

[Ley 26/2015, de 28 Julio, de modificación del sistema de protección a la infancia y a la adolescencia](#) (modificación de la Ley Orgánica 1/1996, de 15 de enero, de Protección Jurídica del Menor)

Artículo 1. Los menores tienen que respetar a los profesores y otros empleados de los centros escolares, así como al resto de sus compañeros, evitando situaciones de conflicto y acoso escolar en cualquiera de sus formas, incluyendo el ciberacoso.

[Plan director para la convivencia y mejora de la seguridad en los centros educativos y sus entornos. Instrucción 7/2013, de la Secretaría de Estado de Seguridad.](#) Ministerio del Interior, Gobierno de España

[Plan estratégico de convivencia escolar: confiar en la fuerza de la educación.](#) Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, Gobierno de España

[Guía para la comunidad educativa de prevención y apoyo a las víctimas de ciberacoso en el contexto escolar.](#) Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, Gobierno de España

[Protocol d'actuació per als centres educatius en supòsits d'assetjament escolar](#). Generalitat Valenciana

[Orientacions en situacions d'assetjament escolar: especificacions en cas d'assetjament per discapacitat o diversitat funcional](#). Generalitat Valenciana

[Orientacions en situacions d'assetjament escolar: especificacions en cas d'assetjament per LGTBIfòbia](#). Generalitat Valenciana

[Assetjament escolar](#). Govern de les Illes Balears

[Protocolo ESPECÍFICO de prevención y actuación frente al acoso de aplicación en centros docentes](#). Comunidad de Madrid

[Protocolo GENERAL de Prevención y Actuación frente a todos los tipos de acoso en la Comunidad de Madrid](#). Comunidad de Madrid

[Recursos para la elaboración de programas contra el acoso escolar en los centros educativos](#). Comunidad de Madrid

[Guía de actuación contra el acoso escolar en los centros educativos](#). Comunidad de Madrid

[Los equipos de ayuda en convivencia y el equipo para la prevención del acoso escolar y del ciberacoso del centro educativo](#). Comunidad de Madrid

[Guía de actuación para centros educativos ante posibles situaciones de acoso escolar. Resolución de 18 de Enero de 2017, por la que se acuerda dar publicidad al protocolo de actuación ante situaciones de acoso escolar en los centros docentes públicos](#). Gobierno de Castilla-La Mancha

[Programa Laguntza: programa de prevención e intervención ante acoso escolar](#). Gobierno de Navarra

Artículos de recerca

Álvarez Idarraga, Gema. **Intervención con adolescentes víctimas de ciberbullying: un abordaje desde el trabajo social.** Trabajo social hoy, 1r quadr. 2015, núm. 74, p. 75-92. [Accés al text complet](#)

Camacho, Antonio; et al. **Bullying and cyberbullying perpetration and victimization: prospective within-person associations.** Journal of Youth and Adolescence, feb. 2023, vol. 52, núm. 2, p. 406-418. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

Cifuentes Zunino, Francisca; et al. **Acoso escolar por orientación sexual, identidad y expresión de género en institutos de educación secundaria catalanes.** Revista Nacional e Internacional de Educación Inclusiva, des. 2020, vol. 13, núm. 2, p. 153-174. [Accés al text complet](#)

Domingo, Miguela; Domingo Gómez, Belinda. **El desarrollo de la resiliencia como prevención del acoso escolar** (capítol 34). A: El fomento de la innovación docente como estímulo transformador del ámbito educativo en el siglo XXI. 2022, p. 650-675. [Accés al text complet](#)

Forsberg, Camilla; Horton, Paul. **'Because I am me': school bullying and the presentation of self in everyday school life.** Journal of Youth Studies, 2022, vol. 25, núm. 2, p. 136-150. [Accés al text complet](#)

Gallego Jiménez, María Gloria; et al. **Relaciones entre familia y bullying: una revisión bibliográfica.** Alternativas: Cuadernos de Trabajo Social, vol. 28, núm. 1, 2021, 22 p. [Accés al text complet](#)

Gee, Kevin A.; et al. **In the aftermath of school victimization: links between authoritative school climate and adolescents' perceptions of the negative effects of bullying victimization.** Journal of Youth and Adolescence, jul. 2022, vol. 51, núm. 7, p. 1273-1286. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

Girón, Karla J.; Doty, Jennifer. **The role of future orientation and self-mastery after bullying victimization: associations with depression.** Youth & Society, jul. 2023, vol. 55, núm. 5, p. 848-872. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

Haro Olmo, Francisco José. **Acoso y ciberacoso como fenómeno delictivo: protocolos de actuación en España.** Scientia Omnibus Portus, 2021, vol. 1, núm. 2, 14 p. [Accés al text complet](#)

Íñiguez Berrozpe, Tatiana; et al. **Modelo estructural de concurrencia entre bullying y cyberbullying: víctimas, agresores y espectadores.** Revista Española de Investigaciones Sociológicas, 2020, núm. 171, p. 63-84. [Accés al text complet](#)

Ioverno, Salvatore; Russell, Stephen T. **Homophobic bullying in positive and negative school climates: the moderating role of gender sexuality alliances.** Journal of Youth and Adolescence, 2021, vol. 50, p. 353-366. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

Johander, Eerika; et al. **Intention to stop bullying following a condemning, empathy-raising, or combined message from a teacher - do students' empathy and callous-unemotional traits matter?**. Journal of Youth and Adolescence, 2022, vol. 51, núm. 8, p. 1568-1580. [Accés al text complet](#)

Lucas Molina, Beatriz; et al. **Bullying, cyberbullying and mental health: the role of student connectedness as a school protective factor**. Psychosocial Intervention, 2022, vol. 31, núm. 1, p. 33-41. [Accés al text complet](#)

Martínez Sánchez, Isabel; et al. **El acoso escolar en educación secundaria: prevalencia y abordaje a través de un estudio de caso**. Comunitania, 2019, núm. 17, p. 71-91. [Accés al text complet](#)

Ojeda, Mónica; et al. **Aunque no te lo digan, también duele: la homonegatividad internalizada en el ciberacoso LGBTQ+ en adolescentes**. Comunicar: revista científica de comunicación y educación, abr. 2023, vol. 31, núm. 75, p. 21-35. [Accés al text complet](#)

Rambaran, J. Ashwin; et al. **Socio-cognitive processes and peer-network influences in defending and by standing**. Journal of Youth and Adolescence, 2022, vol. 51, núm. 11, p. 2077-2091. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

Rusteholz, Gisela; Mediavilla, Mauro. **El impacto del acoso escolar en el rendimiento académico en España**. Documento de trabajo Laboratorio de Alternativas, 2022, núm. 212, 42 p. [Accés al text complet](#)

Salvador Carbó, Mònica; Lluch Molins, Laia (tutora). **L'assetjament escolar des del punt de vista del professorat: anàlisi d'estratègies i coneixement del professorat de 3r de primària a 4t d'ESO en la detecció i intervenció de l'assetjament escolar** (Treball de fi de Grau). Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya, 2021, 42 p. [Accés al text complet](#)

Soriano Martínez, Alba. **Efectividad de los programas de prevención de acoso escolar en las escuelas**. NPunto, 2020, vol. 3, núm. 27, p. 58-78. [Accés al text complet](#)

Wright, Michelle F.; et al. **The role of perceived Gay-Straight Alliance social support in the longitudinal association between homophobic cyberbullying and LGBTQIA adolescents' depressive and anxiety symptoms**. Journal of Youth and Adolescence, 2022, vol. 51, núm. 7, p. 1395-1396. Localització: [Centre de Documentació Juvenil](#)

Actualitat als mitjans digitals

[Bullying i educació](#). El Diari de l'Educació, març 2023

[Bullying: com detectar-lo i què fer si el teu fill és víctima o agressor](#). TV3 "Tot es mou", setembre 2023

[Cambray demana fer un "canvi de mirada" per detectar situacions de violència a les escoles](#). Social.cat, març 2023

[Com actuar davant l'assetjament escolar](#). Social.cat, gener 2023

[Cómo luchar contra el acoso escolar](#). Fundación ANAR, maig 2022

[Consejos para padres y madres de acosadores: cómo prevenir el acoso escolar](#). Fundación ANAR, maig 2022

[Digamos alto y claro 'No al acoso escolar'](#). Fad Juventud, setembre 2022

[Educació presenta cinc mesures per liderar un canvi de paradigma en la lluita contra l'assetjament escolar](#). Govern.cat, maig 2023

[El rebuig a l'escola: quan no agradar al grup es cronifica](#). Social.cat, abril 2022

[El rol de las y los docentes para prevenir y abordar la violencia escolar](#). UNESCO, octubre 2022

[Els joves amb necessitats específiques de suport educatiu pateixen el doble de ciberassetjament](#). Observatori Social Fundació La Caixa, setembre 2023

[En el primer any de funcionament de la USAV s'han atès 843 casos de violències](#). Govern.cat, abril 2022

[Es tripliquen els avisos per assetjament escolar des del suïcidi de l'adolescent de Sallent](#). Social.cat, abril 2023

[Hi ha diferències entre l'assetjament escolar tradicional i el cyberbullying?](#). FAROS Sant Joan de Déu, març 2021

[La unitat de suport a l'alumnat en situació de violència atén 843 casos el primer any de funcionament](#). Social.cat, abril 2022

[Nova figura contra l'assetjament escolar per abordar les violències](#). Social.cat, setembre 2023

[Què és l'assetjament escolar \(bullying\) i què podem fer les famílies per prevenir-lo i abordar-lo?](#). FAROS Sant Joan de Déu, gener 2023

Serveis, recursos i entitats

[Telèfon Infància Respon 116 111. Generalitat de Catalunya](#)

Servei d'atenció telefònica gratuït operatiu les 24 hores del dia els 365 dies de l'any, per informar o consultar sobre possibles casos d'assetjament escolar i altres situacions de maltractament o violència. Les seves funcions són assessorar, detectar situacions problemàtiques i orientar a professionals, persones adultes o infants quan cal la intervenció de les institucions administratives o judicials de protecció a la infància i l'adolescència.

[Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya](#)

La [Unitat de Suport a l'Alumnat en situació de Violència \(USAV\)](#) s'emmarca en el Pla Les Escoles Lliures de Violència engegat el 2021 i està formada per un equip de professionals en l'àmbit de la psicologia, pedagogia, educació social i dret. Atén i gestiona els casos de violència, que es poden tramitar mitjançant el telèfon 900 923 098 o el correu electrònic usav.educacio@gencat.cat, i coordina l'abordatge a partir dels protocols establerts.

Els centres educatius públics poden acollir-se al [Programa pedagògic #aquiproubullying](#) que estableix estratègies per a la prevenció de l'assetjament escolar sensibilitzant la comunitat escolar, apoderant l'alumnat envers la millora de la convivència, etc. Accedeix a les [Jornades d'intercanvis d'experiències #aquiproubullying](#) per conèixer com s'aplica amb èxit als centres escolars de Catalunya.

Per ampliar informació sobre prevenció i detecció de l'assetjament escolar, accediu a [aquesta guia](#) disponible al portal d'Educació.gencat.cat.

[Conferència "Acompanyar a qui ocupa el rol d'agressor/a en situacions de 'bullying'". DIXIT, Departament de Drets Socials, Generalitat de Catalunya](#)

DIXIT Centre de Documentació de Serveis Socials organitzà aquesta conferència en dues sessions a càrrec de Ramiro A. Ortégón, membre de Salut i Educació Emocional (SEER) i president de la plataforma PDA Bullying. Durant la primera sessió, "[Eines per a l'acompanyament a les famílies](#)", es va parlar sobre l'acompanyament a les famílies dels joves que ocupen el rol d'agressor perquè la resposta corresponsabilitzadora de la família afavoreixi l'evolució personal del menor i aturi el seu comportament. A la segona sessió, "[Estratègies per a la transició emocional](#)", es van proporcionar eines específiques del model d'Acompanyament al Desenvolupament Socioemocional (ADS) per acompanyar els joves agressors en aquestes etapes de complexitat emocional on utilitzen la violència com a forma de relació.

[Associació Catalana Prevenció Assetjament Escolar \(ACPAE\)](#)

Ofereix informació, assessorament, coaching infantil i mediació per a famílies i centres escolars. Desenvolupa un mètode de treball en la prevenció de l'assetjament escolar que ensenya als infants i adolescents a prevenir i protegir-se de l'assetjament i de la violència dins i fora de les aules.

[Salut i Educació Emocional \(SEER\)](#)

Entitat de referència en l'abordatge integral de l'assetjament escolar que gestiona la [plataforma PDA Bullying](#), dedicada a la prevenció, detecció i actuació de l'assetjament entre iguals i emet la certificació de bones pràctiques PDA Bullying.

[Obra Social Sant Joan de Déu: Campanya #NOalCiberbullying](#)

La campanya, engegada el 2022, neix de la necessitat de visibilitzar l'assetjament entre iguals a l'espai digital, arran d'un mal ús de la tecnologia. Compta amb les il·lustracions de Javi Royo i un joc d'Escape Room.

[Fundació Barça: Programes contra el Bullying](#)

Una de les seves tasques és incidir en la prevenció de l'assetjament entre iguals mitjançant l'esport com a eina de desenvolupament global. Disposa d'un protocol d'actuació a l'àmbit esportiu i desenvolupa un programa de prevenció per a escoles de primària basat en dinàmiques lúdiques i participatives on l'esport és l'eix vertebrador.

[Teléfono Acoso Escolar 900 018 018. Fundación ANAR - Gobierno de España](#)

La Fundación ANAR és una entitat dedicada a l'atenció d'infants i adolescents en situació de risc i gestiona el servei d'atenció telefònica a l'assetjament escolar a Espanya. Funciona les 24 hores els 365 dies de l'any i està format per un equip multidisciplinari de professionals. Per saber-ne més, accediu al següent [article](#) de la Revista Estudios de Juventud, núm. 115.

[Asociación Española para la Prevención del Acoso Escolar \(AEPAE\)](#)

Formada per professionals de diferents àmbits i pares i mares de víctimes d'assetjament escolar i impulsora del [Pla Nacional contra l'Assetjament Escolar](#). En el marc d'aquest pla es desenvolupen uns [campaments](#) d'estiu orientats a l'atenció integral de menors que han estat víctimes.

[Programa TEI](#)

Programa de convivència per a la prevenció de la violència i l'assetjament escolar basat en la tutorització entre iguals, desenvolupat a Barcelona. Els alumnes grans (dos anys més) fan de tutors dels menors i es pot aplicar a totes les etapes educatives obligatòries i cicles formatius.

[Programa KiVa](#)

Programa finlandès desenvolupat a la Universitat de Turku i finançat pel govern que s'implantà al 90% de les escoles del país i s'exportà a altres països com Holanda, Regne Unit, França, Itàlia, Suècia i Espanya. El model KiVa suposa una evolució respecte a altres programes de prevenció i intervenció perquè incideix en tot el grup d'alumnes, i no només en la víctima i l'assetjador.

[Gender-Sexuality Alliances \(GSA\)](#)

Clubs d'estudiants amb l'objectiu de proporcionar un entorn segur i de suport als alumnes LGBTI+ als instituts, escoles i universitats, desenvolupats als Estats Units i el Canadà.

ISSN 2696-9718

**CENTRE DE
DOCUMENTACIÓ
JUVENIL**

Generalitat de Catalunya
Departament de Drets Socials
Direcció General de Joventut